

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

A) Για τους Προπτυχιακούς Υποτρόφους:

A' έτος

Εξεταστέα Μαθήματα:

1. Ιταλική Γλώσσα I

Εξεταστέα ύλη: Επισκόπηση της δομής της Ιταλικής Γλώσσας. Ιδιωματισμοί και Γλωσσικά Περιβάλλοντα, ανάπτυξη λεξιλογίου και επικοινωνιακής ικανότητας.

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Αρετή Σπίνουλα** (Μόνιμη Ε.Ε.Π)

Αναπληρωματικό μέλος : **Ιωάννα Τύρου** (Μόνιμη Ε.ΔΙ.Π)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ιταλική Γλώσσα

2. Ιταλική Ιστορία και Πολιτισμός I

Εξεταστέα ύλη: Οι υποψήφιοι καλούνται να προετοιμάσουν θέματα που αφορούν την ιστορία και τον πολιτισμό των Ιταλών στο χρονικό διάστημα από την κατάλυση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μέχρι τις γεωγραφικές ανακαλύψεις (τέλη 15ου αι.), εστιάζοντας κυρίως στις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- Η Ιταλία των Φράγκων
- Οι ναυτικές δημοκρατίες
- Οι Νορμανδοί στη Νότια Ιταλία
- Εκκλησία και Αυτοκρατορία
- Σταυροφορίες-Ιπποσύνη
- Οι Κοινότητες και ο πολιτισμός τους
- Η Καθολική Εκκλησία (13ος-15ος αι.)
- Φρειδερίκος Β΄
- Το Βασίλειο της Νεάπολης: από τους Ανδεγαυούς στους Αραγονέζους
- Σινιορίε (Signorie) και Πριγκιπάτα
- Ουμανισμός και Αναγέννηση στην Ιταλία
- Οι Ανακαλύψεις: η συμμετοχή των Ιταλών και οι συνέπειές τους

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Pierre Milza, Storia d'Italia dalla preistoria ai giorni nostri, Corbaccio, Milano 2006
- Luigi Salvatorelli, Sommario della storia d'Italia, Torino 199911

- Gioacchino Volpe, Medio E voi italiano, editori Laterza, Bari 20034
- Giuliano Procacci, Storia degli italiani, vol. I, Laterza, Bari 20064
- Ζαχαρίας Τσιρπανλής, Η Μεσαιωνική Δύση (5ος-15ος αι.), εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004
- Pierre Milza - Serge Berstein, Ιστορία της Ευρώπης, τ. Α΄, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1997.
- Edward Burns, Ο δυτικός πολιτισμός: Νεότεροι χρόνοι, μτφρ. Τάσος Δαρβέρης, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2006.
- www.cronologia.it

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Γεράσιμος Παγκράτης** (Καθηγητής)

Αναπληρωματικό μέλος : **Ιωάννης Τσόλκας** (Καθηγητής)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ελληνική Γλώσσα.

Β΄ έτος

Εξεταστέα Μαθήματα:

1. Μεσαιωνική Λατινική Λογοτεχνία

Εξεταστέα ύλη: Λογοτεχνική παραγωγή του Μεσαίωνα Κοσμική Ποίηση. Επεξεργασία κειμένων.

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Ρουμπίνη Δημοπούλου** (Επίκουρη Καθηγήτρια)

Αναπληρωματικό μέλος : **Γεράσιμος Παγκράτης** (Καθηγητής)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ελληνική Γλώσσα

2. Ιστορία της Ιταλικής Γλώσσας

Εξεταστέα ύλη: Μελέτη της εξέλιξης της Ιταλικής Γλώσσας (από το volgare ως τη σύγχρονη γλώσσα και εξέταση των σχέσεων με άλλες Λατινογενείς Γλώσσες. Επισκόπηση του Γλωσσικού Ζητήματος και αναφορές στη διαμόρφωση Ιταλικών Διαλέκτων)

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Domenica Minniti – Γκόνια** (Καθηγήτρια)

Αναπληρωματικό μέλος : **Γιαννούλα Γιαννουλοπούλου** (Καθηγήτρια)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ιταλική Γλώσσα

Γ' έτος

Εξεταστέα Μαθήματα:

1. Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας

Εξεταστέα ύλη:

Il medioevo e la tradizione classica. Classicismo e civiltà italiana.

La poesia religiosa: San Francesco

I canti popolari del secolo XII Scuola poetica

Siciliana

Dante e il Dolce stil nuovo

Il 14 sec., Petrarca e Boccaccio

Umanesimo

Lorenzo dei Medici

Angelo Poliziano

Luigi Pulci

Matteo Maria Boiardo Jacopo Sannazaro

La civiltà del Rinascimento

Ludovico Ariosto

Niccolò Machiavelli

Pietro Bembo

Francesco Guicciardini Giorgio Vasari

Manierismo e Controriforma

Torquato Tasso

Giordano Bruno

Tommaso Campanella

Giambattista Giraldis Cincio

Agostino Beccari - Battista Guarini

17 Sec. - Barocco e Classicismo

Accademia della Crusca Giambattista Marino Gabriello

Chiabrera Fulvio Testi

Alessandro Tassoni

I Gesuiti - Danielo Bartoli Giambattista Basile

Giulio Cesare Croce

Teatro

Commedia dell' arte Melodrama

La nuova Scienza, Galileo e le Accademie

Introduzione alla letteratura italiana del sec. XVIII

L'Arcadia e il Metastasio

La letteratura del rinnovamento

Goldoni - Parini - G.B. Vico

Classico e Romantico nella produzione letteraria dal Parini al Leopardi Il rinnovamento letterario della seconda metà del 700

Alfieri e il Preromanticismo

Illuminismo

Il neoclassicismo e l'età napoleonica La poesia encomiastica e il Monti Foscolo neoclassico e romantico

Il Romanticismo

Romanticismo e illuminismo

Sulla definizione di classico e romantico: la questione nella cultura italiana dell'800

La poetica romantica

G. Leopardi

Dalla Restaurazione alla vigilia della prima guerra mondiale.

A. Manzoni e il romanzo storico

L'esperienza storica nella lirica manzoniana e nella poesia di Giusti, Belli, Porta.

La prosa autobiografica o di memoria: Pellico, D'Azeglio, I. Nievo.

G. Carducci

La Scapigliatura

G. Verga e il Verismo

A. Fogazzaro

G. Pascoli

G. D'Annunzio

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Ιωάννης Τσόλκας** (Καθηγητής)

Αναπληρωματικό μέλος : **Μαρία Σγουρίδου** (Καθηγήτρια)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ιταλική Γλώσσα

2. Γλωσσολογία: Τομείς Γλωσσικής Ανάλυσης

Εξεταστέα ύλη:

Από το βιβλίο του Gaetano Berruto (2006), *Corso elementare di linguistica generale* (που υπάρχει στη βιβλιοθήκη του Τμήματος) οι σελίδες:

5-27, Le proprietà della lingua

29-49, Fonetica e fonologia

51-68, Morfologia

69-83, Sintassi

98-102, Semantica

και οι ασκήσεις στις σελίδες: 139-141, 141-142 και 143.

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Γιαννούλα Γιαννουλοπούλου** (Καθηγήτρια)

Αναπληρωματικό μέλος : **Γεώργιος Μικρός** (Καθηγητής)
Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ιταλική Γλώσσα

B) Για τους Μεταπτυχιακούς Υποτρόφους:

1. Ιταλική Ιστορία και Πολιτισμός II

Εξεταστέα ύλη: Οι υποψήφιοι καλούνται να προετοιμάσουν τις παρακάτω θεματικές ενότητες:

1. Η ιδέα της Ιταλίας και οι «ταυτότητες» των Ιταλών: γεωγραφικοί όροι, πολιτισμικές συγκλίσεις και «εθνικό συναίσθημα»
2. Κράτος και Πόλεμος στην Ιταλική Χερσόνησο (1454-1559)
3. Η προτεσταντική Μεταρρύθμιση: το παράδειγμα της Ιταλίας
4. Αντιμεταρρύθμιση ή μια Καθολική Μεταρρύθμιση;
5. Φιλοσοφία και Επιστήμη: ανάμεσα στη Μεταρρύθμιση και στον Διαφωτισμό
6. Η ισπανική κυριαρχία στην Ιταλική Χερσόνησο
7. Ο Ιταλικός Διαφωτισμός
8. Η Ναπολεόντεια Ιταλία
9. Η Ιταλία στα χρόνια της Παλινόρθωσης και των φιλελεύθερων κινημάτων
10. Η Ιταλική Παλιγγενεσία: από τη θεωρητική προετοιμασία στην επανάσταση του 1848
11. Η δεκαετία της προετοιμασίας (1849-59) και η επίτευξη της ιταλικής ενοποίησης
12. Τα πρόσωπα της Ιταλικής Παλιγγενεσίας και η διαχείριση της ιστορικής μνήμης: η περίπτωση του Τζουζέππε Γκαριμπάλντι
13. Το ιταλικό κράτος μετά την ενοποίηση (1861-1870)

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Γεράσιμος Δ. Παγκράτης, *Ιστορία της Ιταλίας: από τη συνθήκη του Λόντι στην Ενοποίηση (1454-1870)*, δημοσιευμένο στον ιστότοπο <http://repository.kallipos.gr/handle/11419/3959>

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Γεράσιμος Παγκράτης** (Καθηγητής)

Αναπληρωματικό μέλος : **Ιωάννης Τσόλκας** (Καθηγητής)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ιταλική Γλώσσα

2. Ιταλική Λογοτεχνία του 20^{ου} αιώνα

Εξεταστέα ύλη: Παρουσίαση των σημαντικότερων έργων της Ιταλικής Λογοτεχνίας του Κ' αιώνα.

Pazzaglia Mario, *Letteratura italiana, vol. 4 (Il Novecento)*, Zanichelli, Bologna 2000

Parte teorica:

Periodizzazione letteraria, Proposta di periodizzazione, pp. 2-3, Decadentismo e Simbolismo, pp. 4-8, Panorama culturale italiano di fine secolo, Conclusione, pp. 42-43, Giovanni Pascoli, pp. 84-89, 92-93 (*Il fanciullino*), 104-105, 111

Gabriele D'Annunzio, pp. 144-148, 162-163, 180-181, 185, 189, La cultura del primo Novecento, Letteratura italiana del primo Novecento, Le nuove poetiche, Ricerca e rifondazione pp. 225-227, Italo Svevo, pp. 245-246, 252-253, 256-257, 265-269, Luigi Pirandello, pp. 298-302, 308-309, 321-322, 332-333, I Crepuscolari, 374-375, 378, Il futurismo 392-393, Svevo, Pirandello, La poesia di Gozzano, pp. 509-511, La "poesia pura", pp. 586-587, Giuseppe Ungaretti, pp. 628-629, 631-632, Eugenio Montale, pp. 661-664, 672-673, 683-684, L'Ermetismo, pp. 739-740, Salvatore Quasimodo, pp. 740-741, Cesare Pavese, pp. 875-877, 881-884, 886-887.

Testi

Pascoli: Il fanciullino, p. 92, L'assiuolo, pp. 109-110 (+analisi pp. 104, 112-113)

D'Annunzio: Da *Il Piacere*: L'estetismo di Andrea Sperelli, pp. 166-167, Andrea Sperelli e la poesia, pp. 168-170, La sera fiesolana, pp. 195-196, Stabat nuda Aestas, p. 197

Svevo: Da *La Coscienza di Zeno*: Prefazione, Il fidanzamento di Zeno, 269, 278-280

Pirandello: Da *Il fu Mattia Pascal*: Io mi chiamo Mattia Pascal, Il sugo della storia, pp. 309-310, 314-315.

Marinetti: Manifesto del futurismo, Manifesto tecnico della letteratura futurista, pp. 393-396.

Montale: I limoni, pp. 673-675, La casa dei doganieri pp. 687-689.

Ungaretti: Fratelli (Soldato), Veglia, San Martino del Carso, pp. 640-641

Quasimodo: Vento a Tindari, pp. 741-742.

Εξεταστές:

Τακτικό μέλος : **Άννα Θέμου** (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια)

Αναπληρωματικό μέλος : **Μαρία Σγουρίδου** (Καθηγήτρια)

Επισημαίνεται ότι οι εξετάσεις στο ως άνω μάθημα θα διεξαχθούν στην Ιταλική Γλώσσα

3. Ιταλικό Δοκίμιο

Εξεταστέα ύλη: Από το βιβλίο «SAGGISTICA ITALIANA»

La saggistica come genere: profilo storico-culturale

La critica letteraria

Baldesar Castiglione e il "Libro del Cortegiano"

Galileo Galilei: a) intelletto umano e intelletto divino, b) Contro il principio di autorità.

L'illuminismo Italiano

Verri *"Sulla ragione umana"*

Il Romanticismo

Visconti *"Idee elementari sulla poesia romantica"*

Dalla fine dell'Ottocento alla Grande guerra

Il dibattito politico-culturale nelle riviste

1. Papini: *"Amiamo la guerra"*
2. Prezzolini: *"Facciamo la guerra"*
3. Serra: *"Esame di coscienza di un letterato"*
4. Gramsci: *"Educare all'arte, non ai suoi sottoprodotti"*
5. Svevo. *Saggistica sveviana. La scrittura. Svevo e la psicoanalisi. Svevo e la teoria della relatività.*
6. Pirandello: *"L'Umorismo"*

L'età del fascismo

Il dibattito politico-culturale nelle riviste

1. Gentile: *"Manifesto degli intellettuali fascisti"*
2. Croce: *"Manifesto degli intellettuali antifascisti"*
3. Gobetti: *"Il fascismo sintesi delle storiche malattie italiane"*

L'Italia repubblicana

1. Bobbio: *"La cultura come dialogo"*
2. Montale: *"È ancora possibile la poesia?"*
3. Pasolini: *"Il potere senza volto", "Il popolo omologato dal consumismo", "Bombardamento televisivo e falsa uguaglianza".*

I caratteri formali del saggio. Prova di studio. Approccio ad un saggio.